

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๑๑๐๑

เรื่อง สารพันบุพพท

ผู้สอน ครุณิสาชล รุ่งเนย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

สารพันบุพพท
๑

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. อธิบายความหมายของคำบุพบทได้
๒. อธิบายชนิดและหน้าที่ของคำบุพบทได้
๓. วิเคราะห์คำบุพบทได้
๔. ใช้คำบุพบทได้อย่างถูกต้อง

ให้นักเรียนฝึกสังเกตคำบุพบทในสำนวน

กินบนเรือนขึ้นบนหลังคา

ลูกไก่ในกำมือ

ปลาหมอตายเพราะปาก

เขียนด้วยมือลบด้วยเท้า

กินอยู่กับปากอยากอยู่กับท้อง

ศึกษาใบความรู้

ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้

เรื่อง คำบุพบท

คำบุพบท

ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาใบความรู้ เรื่อง คำบุพบท แล้วอภิปรายเนื้อหาของคำบุพบทในประเด็น ดังต่อไปนี้

๑) คำบุพบท คืออะไร

๒) คำบุพบทมีหน้าที่อย่างไร

๓) คำบุพบทมีกี่ชนิด อะไรบ้าง

คำบุพบท คืออะไร

คำบุพบท คือ คำที่ปรากฏหน้าคำนาม หรือคำสรรพนามเพื่อบอกความสัมพันธ์ระหว่างคำ หรือกลุ่มคำ เพื่อแสดงความหมายต่าง ๆ เช่น ลักษณะ เหตุผล เวลา สถานที่ เจ้าของ ฯลฯ ได้แก่ ใน แก่ จน ต้อง ของ ด้วย โดย กับ แต่ แด่ ต่อ ใกล้ ไกล เช่น

คำบุพบท

๑. แมวนอนบนโซฟา
๒. นักสำรวจค้นพบลำธารใต้หุบเขา
๓. การ์ตูนของเธอมีสีสันสวยงาม
๔. ครูกำลังอ่านพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
๕. ลูกมอบพวงมาลัยแด่แม่
๖. พ่อทุ่มเททำงานเพื่อครอบครัว

คำบุพพบท

ประโยคที่ ๑ และ ๒ มีคำว่า บน ใต้ บอกตำแหน่ง
ที่ตั้ง สถานที่

ประโยคที่ ๓ และ ๔ มีคำว่า ของ แห่ง
บอกความเป็นเจ้าของ

ประโยคที่ ๕ มีคำว่า แต่ บอกผู้รับผล

ประโยคที่ ๖ มีคำว่า เพื่อ บอกความมุ่งหมาย

คำบุพบท

คำบุพบท

แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด

คำบุพบท

๑. คำบุพบทที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำ คือ
ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำนาม คำสรรพนามกับคำนาม
คำนามกับคำกริยา คำสรรพนามกับคำสรรพนาม
คำสรรพนามกับคำกริยา คำกริยากับคำนาม คำกริยากับ
คำสรรพนาม คำกริยากับคำกริยา เพื่อบอกสถานการณ์ให้ชัดเจน

คำบุพบท

๑.๑ บอกสถานภาพความเป็นเจ้าของ เช่น แห่ง ของ

พ่อชื่อสวนของนายทองคำ (นามกับนาม)

๑.๒ บอกความเกี่ยวข้อง เช่น กับ แก่ แต่ แต่ ต่อ เพื่อ สำหรับ โดย
ทั้ง เฉพาะ ตาม

เขาเห็นแก่กิน

(กริยากับกริยา)

คุณครูให้รางวัลแก่ฉัน

(นามกับสรรพนาม)

คำบุพบท

๑.๓ บอกเวลา เช่น ตั้งแต่ จน จนกระทั่ง เมื่อ

เขามาตั้งแต่เช้า (กริยากับวิเศษณ์)

๑.๔ บอกสถานที่ เช่น ใกล้ ใกล้ ใน บน นอก

เขามาจากต่างจังหวัด (กริยากับนาม)

๑.๕ บอกความเปรียบเทียบ เช่น

พี้นักกว่าฉัน (กริยากับสรรพนาม)

คำบุพบท

๒. คำบุพบทที่ไม่มีความสัมพันธ์กับคำอื่น ส่วนมากจะอยู่ต้นประโยค ใช้เป็นการทักทาย มักใช้ในคำประพันธ์ เช่นคำว่า ดูก่อน ข้าแต่ ดุกร คำเหล่านี้ใช้นำหน้าคำสรรพนามหรือคำนาม เช่น

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย

ข้าแต่ท่านทั้งหลายโปรดฟังข้าพเจ้า

หน้าที่ของ
คำบุพบท

หน้าที่ของคำบุพบท

หน้าที่ของคำบุพบท มีดังนี้คือ

๑. ทำหน้าที่นำหน้านาม เช่น

หนังสือ**ของ**พ่อหาย

เขาไป**กับ**เพื่อน

๒. ทำหน้าที่นำหน้าสรรพนาม เช่น

ปากกา**ของ**ฉันอยู่ที่เขา

ฉันชอบอยู่**ใกล้**เธอ

หน้าที่ของคำบุพบท

๓. ทำหน้าที่นำหน้ากริยา เช่น

เขากิน**เพื่อ**อยู่

เขาทำงาน**กระทั่ง**ตาย

๔. ทำหน้าที่นำหน้าประโยค เช่น

เขามา**ตั้งแต่**ฉันตื่นนอน

เขาพูดเสียงดัง**กับ**คนไข้

๕. ทำหน้าที่นำหน้าคำวิเศษณ์ เช่น

เขาต้องมาหาฉัน**โดย**เร็ว

เขาเลว**สิ้น**ดี

ใบงาน เรื่อง คำบุพบท

ตอนที่ ๑ คำชี้แจงให้นักเรียนขีดเส้นใต้คำบุพบทจากประโยคต่อไปนี้

๑. สมชายเห็นกับตาว่าสมบัติเจาะยางรถสมพงษ์
๒. สมศักดิ์วาดภาพลายเส้นด้วยดินสอสองปี
๓. วันนี้ลูก ๆ ของสมศรียอมไปโรงเรียนโดยดี
๔. สมประสงค์ถือคติกินเพื่ออยู่ไม่ใช่ออยู่เพื่อกิน
๕. ถ้าสมโชคจะไปเที่ยวสมุทรสงครามทางเรือต้องออกจากบ้านแต่เช้า

ใบงาน เรื่อง คำบุพบท

ตอนที่ ๑ คำชี้แจงให้นักเรียนขีดเส้นใต้คำบุพบทจากประโยคต่อไปนี้

๖. เจ้ากาโน้สุนัขของสมปรารถนาแสนรู้มาก

๗. ท่านสุนทรภู่ เป็นยอดกวีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

๘. บ้านสมควรอยู่ในหมู่บ้านป้อมปราการวิลล่า

๙. ไข่ปลาเคียวนี้สำหรับท่านอธิบดีเท่านั้น

๑๐. คุณสมศิริเขียนบทละครเวทีใกล้เสร็จแล้ว

ใบงาน เรื่อง คำบุพบท

ตอนที่ ๒ คำชี้แจง ให้นักเรียนนำคำบุพบทที่เหมาะสมมาเขียนลงในช่องว่างในประโยคต่อไปนี้

๑. มนุษย์ต้องคบหาสมาคมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น _____ กันและกัน
๒. คนดีย่อมมีความกตัญญู _____ พ่อแม่
๓. ข้าพเจ้ายังหาทางออกไม่ได้ _____ ปัญญาจริง ๆ
๔. หนังสือเล่มนี้มีความรู้ทั่วไปเกี่ยว _____ จิตด้วย
๕. รัฐบาลสร้างอนุสาวรีย์ที่เมืองแกลง _____ เป็นเกียรติ _____ ท่านสุนทรภู์

ใบงาน เรื่อง คำบุพบท

ตอนที่ ๒ คำชี้แจง ให้นักเรียนนำคำบุพบทที่เหมาะสมมาเขียนลงในช่องว่างในประโยคต่อไปนี้

๖. ที่ดินในจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นดินดีเหมาะ_____การทำไร่นา

๗. ยาเสพติดให้โทษ_____ร่างกาย

๘. คนส่วนมาก_____แก้ตัวเข้าก็หันเข้าหาที่พึงทางใจ

๙. เขามีนิสัยเช่นนี้_____ไหน_____ไรนา

๑๐. กรรมการเสนอเรื่อง_____ที่ประชุม

ทบทวน

ทบทวนบทเรียน
เรื่อง คำบุพบท และ

ให้นักเรียนสรุปลงในสมุดให้เรียบร้อย